

noutăți

în cercetarea minorităților naționale din România

▪ cărți

Alexandrescu, Filip - Ryan Powell - Ana Vilenica (eds.): *Urban Marginality, Racialisation, Interdependence: Learning from Eastern Europe*. Routledge, 2025, 314 p.

Prin utilizarea de noi materiale empirice și sinteze teoretice care depășesc binarele conceptuale (Est-Vest, Nord-Sud), autorii explorează experiențele contemporane schimbătoare ale marginalității în diverse contexte urbane din Europa de Est (EE). Articularea unică dintre procesele globale - cum ar fi gentrificarea, financiarizarea, rasializarea și spațializarea - și istoriile distinctive, contestațiile și dislocările care caracterizează orașele din EE necesită o atenție științifică sporită. Volumul explorează noi modele și cauze ale marginalității și rasializării urbane și, în același timp, le conectează la problematica mai largă a orașelor „capitaliste avansate”, precum și la urbanismele post-socialiste și anti-coloniale. Cele paisprezece capitole contribuie la o înțelegere mai nuanțată a urbanismului global care descentrează conceptualizările anglofone dominante. Contribuțiile se axează empiric și teoretic pe Cehia, Estonia, Ungaria, Kosovo, Letonia, Lituania, România, Serbia și Ucraina. Studiile de caz din România incluse în volum sunt următoarele: *From social housing to evictions. State-led displacement and the urban poor in Bucharest* de Irina Zamfirescu; *Maintaining marginality. A genealogy of security mechanisms against Roma in Baia Mare* de Manuel Mireanu; *Depoliticised urban commons. Romania's perpetuating slum formations, deepening housing struggles, and political disinterest* de Dominic Teodorescu.

Mai multe informații despre volum găsiți [aici](#).

Biliuță, Ionuț: *The Archangel's Priests Investigating the Relationship between the Orthodox Church and the Iron Guard in Interwar Romania (1930-1941)*. Presa Universitară Clujeană, 2025.

Cartea explorează relația instituțională și intelectuală dintre Biserica Ortodoxă Română, reprezentată de clericii și teologii săi, și Garda de Fier din România (1930-1941). Mai precis, analizează și contextualiză modul în care Biserica Ortodoxă a modelat și a influențat ideologia Gărzii de Fier, punând accent pe schimbul de motive ideologice și teologice dintre fasciștii români și clericii ortodocși. Considerată de majoritatea istoricilor drept o mișcare fascistă „mistică”, Garda de Fier a rămas pe parcursul perioadei interbelice un amestec aparte între fascism și Ortodoxie, interpretat de cercurile intelectuale tradiționaliste drept o formă de revoluție națională. Mai mult, demersul de față își propune să investigheze modul în care clerul

ortodox și fasciștii români s-au întâlnit pe teren teologic și cum au fost posibile schimburi teologice între diferitele straturi ale Bisericii Ortodoxe Române și Garda de Fier.

Mai multe informații despre volum găsiți [aici](#).

Biró A. Zoltán - Jakab Judit : Társadalom és iskola. Elemzések a roma oktatás társadalmi kontextusáról. Csíkszereda: Státus Kiadó, 2024. 238 p.

În prima parte a publicației, Zoltán A. Biró sintetizează în două studii, pe baza experienței materialelor de cercetare ale Centrului de Cercetări Regionale și Antropologice (Miercurea Ciuc), contextul social regional care delimitează și produce deopotrivă interpretări, atitudini, judecăți de valoare, politici și alte abordări ale populației rome. Potrivit autorului, problema socială care trebuie înțeleasă - și, după caz, abordată - nu este situația populației rome, ci relația socială dintre majoritatea maghiară și populația romă, iar această relație este ancorată în structura socio-istorică și modul de funcționare al regiunii. Este imposibil să se ignore acest context social dacă se dorește să se abordeze îmbunătățirea situației populației rome în orice zonă sub forma unor programe de politică socială.

A doua parte a volumului conține studii realizate de Judit Jakab privind educația romilor în regiune. Profesorii care educă copiii romi trebuie să se adapteze la două seturi de cerințe: formal, la așteptările educaționale normative, și informal, la caracteristicile copiilor și ale familiilor. Prin atitudinile și sistemele lor de valori, ei sunt purtătorii cadrului interpretativ al majorității spațiale, dar o mare parte din munca lor (expertiză, educație, timp, energie) este orientată în mod necesar către gestionarea ocazională a diferențelor sociale. Contextul social al relației dintre cele două populații este definitoriu pentru funcționarea rolului profesorului. Scopul acestei publicații este de a încuraja tematizarea profesională, politică și publică a relației regionale maghiaro-rome.

Textul integral poate fi vizualizat [aici](#).

Cretu, Doina Anca: Foreign Aid and State Building in Interwar Romania. In Quest of an Ideal. Stanford University Press, 2024. 322 p.

Deceniile care au urmat Primului Război Mondial au constituit o perioadă de transformare politică, socială și economică pentru Europa Centrală și de Est. Cartea de față analizează rolul ajutorului extern pe care l-a primit România între 1918 și 1940, oferind o nouă perspectivă asupra interacțiunii dintre construcția statului, umanitarismul nonguvernamental și filantropie în perioada interbelică. Doina Anca Crețu susține că România a fost un veritabil laborator pentru intervenția transnațională, întrucât diverși actori implicați în construcția statului au urmărit activ, au accesat și adesea au instrumentalizat asistența americană pentru a accelera proiectele de reconstrucție și modernizare de după Primul Război Mondial.

În esență, aceasta este o cercetare despre modul în care perspectivele locale, ambițiile și

agendele practice au modelat traiectoriile inițiativelor umanitare și filantropice în Europa Centrală și de Est postimperială. Totodată, este o reflecție asupra felului în care arhitecții și practicienii ajutorului extern au încercat să transfere noțiuni de democrație, civilizație și modernitate în contexte locale și naționale aflate în schimbare, în urma războiului și a prăbușirii imperiilor europene. Aflat la intersecția dintre istoria Europei interbelice, filantropia și umanitarismul internațional, demersul inovator și explicit transnațional al acestei cărți oferă un nou cadru de înțelegere a naționalismului european în secolul XX.

Mai multe informații despre volum găsiți [aici](#).

Marin, Manuela - Marian Zăloagă - Daniela Popescu - Cristina Mocanu - Bogdan Andriescu (eds.): *Religie, actori religioși și practici religioase în rândul romilor din România*. Editura Mega, Cluj-Napoca, 2024, 482 p.

În pofida faptului că au fost și continuă, uneori, să fie teritoriu al unor speculații fanteziste, din perioada modernă până în prezent, cercetările dedicate romilor au fost mereu un domeniu care a stimulat abordările trans- și interdisciplinare. Volumul de față este rezultatul a circa patru ani de investigație a echipei istorice din cadrul proiectului „Rolul religiei și al actorilor religioși în incluziunea socială a romilor: către o abordare participativă” (PARI – RO-NO-2019-0586), coordonat de Universitatea Lucian Blaga din Sibiu (România) și Universitatea specializată VID din Oslo (Norvegia). În acest proiect internațional, alături de grupul de istorici au lucrat și echipe specializate în studiile sociale și specialiști din domeniul teologic. Compoziția echipei proiectului, ce se dorea să fie o cercetare academică și totodată o formă de angajament social, aducea la aceeași masă specialiști din variate domenii. Prin abordarea propusă, proiectul promitea să fie chiar mai mult decât o dezbatere purtată exclusiv între specialiști fiindcă în dezbatere erau invitați să se alăture și etnici romii, elite precum și credincioși de rând. („Introducere”)

Textul integral poate fi vizualizat [aici](#).

Mai multe informații despre volum găsiți [aici](#).

Sanie, Silviu: *Scrieri din istoria evreilor în România*. Editura Hasefer, 2025.

„Cele mai multe articole reunite în lucrarea de față au apărut în prima revistă academică și universitară de la Iași, consacrată în exclusivitate istoriei evreilor, „Studia et Acta Historiae Judaeorum Romaniae” (SAHIR). Unele articole, precum „Evreii în viața orașului Iași”, înfățișează perioade mai întinse; altele au în vedere personalități sau evenimente ori prezentarea metodologiei cercetării unor cimitire, morfologia stelelor funerare și simbolismul funerar iudaic. Sunt, de asemenea, amintite primele cărți care au apărut în legătură cu Pogromul care a îndoliat pe veci obștea evreiască ieșeană. O direcție a unor noi opțiuni este ilustrată de Ferma (Ahșarat Olim) din Păcurari, pregătirea celor care ar fi urmat drumul către Ereț Israel, fondarea coloniilor evreiești în Palestina. În sfârșit, nu sunt omise lăcașurile de cult, Muzeul comunității evreiești

ieșene, considerații asupra unor scrieri recent apărute și note dedicate memoriei unor istorici care au părăsit această lume în ultimele două decenii.” („Prefață”)

Mai multe informații găsiți pe pagina web a editurii [aici](#).

■ reviste, articole

Bárdi Nándor - Szabó Csongor: Deputați maghiari în Parlamentul României (1920-1940). In *Studia Universitatis Cibiniensis. Series Historica*, vol. XXI/2024, 109-140.

Studiul examinează modul în care politicienii maghiari minoritari au reușit să își reprezinte interesele prin intermediul legislativului, în cadrul sistemului politic românesc din perioada interbelică, care a funcționat ca monarhie constituțională, apoi ca dictatură regală. În prima parte a studiului sunt prezentate formațiunile maghiare care au activat în cadrul acestui sistem. Apoi sunt analizate desfășurarea alegerilor, rezultatele lor, precum și structura grupurilor reprezentanților maghiari aleși. În cele din urmă, sunt discutate activitatea fracțiunii parlamentare a Partidului Maghiar din România (PM), problemele principale tematizate de către aceștia, respectiv activitățile biroului partidului.

Mai multe informații despre articol găsiți [aici](#).

Cercel, Cristian. Germans Abroad? Danube Swabians and the Plurality of Diasporic Possibilities. In *Diaspora: A Journal of Transnational Studies*, 2025.

Articolul abordează istoria așa-numiților șvabi dunăreni, din secolul al XVIII-lea până în prezent, ca o istorie a unor multiple posibilități diasporice. Arătând cum cazul șvabilor dunăreni complică înțelegerile rigide ale ideii de patrie (homeland) și stat gazdă (host-state), articolul susține, de asemenea, că istoria germanilor din afara Germaniei – în special a celor din sud-estul Europei – ar trebui eliberată din cadrul analitic rigid al statului-națiune german și/sau al statelor gazdă din sud-estul Europei. O privire mai atentă asupra proceselor de migrație care stau la baza identificărilor șvabilor dunăreni arată că patria a fost imaginată doar uneori ca statul-națiune german și că adesea alte entități regionale și state-națiune au fost considerate drept posibile patrii și puncte de referință. Mai mult, „revenirea” în Republica Federală Germania nu a anulat condiția diasporică. Prin urmare, acest articol invită la o reevaluare a cadrelor de referință utilizate în mod obișnuit pentru a analiza prezența germanilor în afara granițelor naționale, atât în trecut, cât și în prezent. El indică faptul că analizele diasporei ar trebui să considere trăsăturile-cheie ale condiției diasporice, precum orientarea către patrie și reprezentările dispersiei, ca fiind elastice și în continuă schimbare.

Mai multe informații despre articol găsiți [aici](#).

Korunk, 2025/2

Numărul din februarie al revistei *Korunk* este axat pe portretele politicienilor maghiari din Transilvania, viața și activitatea acestora reflectând tulburările sociale și politice ale secolului XX, respectiv problemele cu care s-au confruntat maghiarii din această regiune. În volumul de față sunt incluse nouă portrete, după cum urmează: István Apáthy (articol semnat de Norbert Falusi), Miklós Bánffy (Murádin János Kristóf), György Bernády (János Fodor) Károly Kós (Péter Sas), Béla Bethlen (Ignáz Romsics), Lajos Jordáky (Róbert-Isván Antal), László Luka (Róbert-Isván Antal), Gyárfás Kurkó (János Főcze), Károly Király (Csaba Zoltán Novák).

Mai multe informații găsiți [aici](#).

■ despre buletinul informativ Noutăți

Scopul proiectului este colectarea și difuzarea informațiilor despre lucrările științifice recent apărute în domeniul cercetării minorităților naționale din România, respectiv evenimentele de importanță majoră din această arie. Lucrările științifice și evenimentele incluse în acest buletin informativ nu constituie o listă completă. Cei interesați să coopereze la realizarea buletinului informativ sunt rugați să ne contacteze la adresa: centru.doc@ispmn.gov.ro.